

MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ EĞİTİMİ SÜRECİNİN LİSANSÜSTÜ TEZLERDEKİ GÖRÜNÜMÜ*
OUTLOOK ON MUSIC TEACHING EDUCATION PROCESS IN GRADUATE THESES**Doç.Dr. Ilgım KILIÇ TAPU**Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi ABD,
Ankara, Türkiye**ÖZET**

Bu çalışmanın amacı, müzik öğretmenliği eğitimi sürecinin lisansüstü tezlerde nasıl bir dağılım gösterdiğini ifade etmektir. Çalışmanın, müzik öğretmenliği programı lisans süreciyle ilgili olarak hazırlanmış olan lisansüstü tez çalışmalarının incelenerek bu alanda yapılan araştırmaların genel çerçevesini ortaya koymak bakımından yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmalardan çıkan sonuçların ne yönde olduğu sorusundan yola çıkılmıştır. Araştırmada, müzik öğretmenliği lisans programı üzerine yapılan lisansüstü tezlerden elde edilen sonuçların bu alanda araştırma yapmak isteyen araştırmacılara literatür oluşturmaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu amaçla müzik öğretmenliği eğitimi sürecinin üzerine 2010-2017 yılları arasında yapılmış lisansüstü tezler üzerinde literatür araştırması yapılarak elde edilen verilerin kategorisel analizi yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde doküman incelemesi yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde doküman incelemesi yapılmıştır. Müzik öğretmenliği eğitimi süreci üzerine yapılan lisansüstü çalışmalar; (1) araştırmacının cinsiyetine göre, (2) yıllarına göre, (3) tez türüne göre, (4) tezin yapıldığı bölge, il, üniversite ve enstitüye göre, (5) çalışılan konu ve alt konu alanlarına göre, (6) yöntemine göre, (7) veri toplama araçlarına göre, (8) örneklem grubu ve örneklem büyüklüğüne göre ve (9) veri analiz yöntemlerine göre dağılımı olmak üzere dokuz ana başlık üzerinde toplanmıştır. Yüksek lisans ve doktora olmak üzere toplam 142 teze ulaşılmıştır. Araştırma betimsel bir araştırma olup doküman incelemesi ile ele alınan bulguların sonuçlarına ulaşılmış ve yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda söz konusu lisansüstü tezlerin %45'inin 2010 ve 2014 yıllarında yapılmış olduğu, %54'ünün yüksek lisans çalışması olduğu, %49'unun çalgı eğitimi konusu üzerinde çalışıldığı, %83'ünün nicel çalışma olduğu, %73'ünde lisans 4. Sınıf öğrencilerinin örneklem grubu olarak seçildiği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik öğretmenliği eğitimi, lisans öğrencisi, lisansüstü tezler**ABSTRACT**

The aim of this study is to express what kind of distribution music teaching education process exhibits in graduate theses. It is believed that the study will be beneficial in terms of investigating the graduate thesis studies prepared with regard to the music teaching program bachelor's process and providing a general framework of the studies conducted in this area. The study was started from the question which direction the results of these studies will take. In the study, it is believed that the results obtained from graduate theses on the music teaching bachelor's program will contribute to the creation of the literature for researchers who would like to carry out research in this field. To this end, literature research was conducted on graduate theses written between the years 2010 and 2017 on the music teaching education process, and the categorical analysis of the data obtained was performed. A document review was performed in the analysis of the data. Postgraduate studies conducted on the music teaching education process were grouped under nine main titles (1) by the gender of the researcher, (2) the year, (3) type of thesis, (4) the region, province, university and institute where the thesis was conducted, (5) the subject and sub-subject examined, (6) method, (7) data collection tools, (8) sample group and sample size, and (9) data analysis methods. 142 theses, which are master's and doctorate theses, were reached. The research is a descriptive study, and the results of the findings obtained with the document review were achieved and interpreted. As a result of the study, it was determined that 45% of the master's theses in question were carried out in 2010 and 2014, 54% were master's studies, 49% were conducted on musical instrument training, 83% were quantitative studies, and 4th-grade students were selected as the sample group in 73%.

Key Words: Music teacher education, undergraduate student, dissertation**1. GİRİŞ**

Müzik öğretmenliği eğitimi müzik öğretmenliği mesleğini seçen veya bu mesleğe yöneltilen bireylerin müzik eğitimi alanında öğretmenleşmesi sürecidir. Dolayısıyla müzik öğretmenliği eğitimi süreci müzik öğretmenliği mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri ve yeterlilikleri kazandırma dönemi olduğundan oldukça önemli bir süreçtir. Bu sürecin lisansüstü eğitim çalışmalarında derinlemesine ele alınması ve irdelenmesi yoluyla süreç akademik anlamda daha hızlı bir ilerleme sağlayacaktır.

* Bu çalışma I. Uluslararası İpekyolu Akademik Çalışmalar Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Son yıllarda müzik öğretmenliği eğitiminde lisansüstü programların sayısı artmıştır. Buna bağlı olarak müzik öğretmenliği eğitimi sürecinin niteliğinin artması, eksikliklerin belirlenmesi ve giderilmesi konuları üzerinde daha fazla durulmaya özen gösterilmekte ve yapılan çalışmaların sayısı hızla artmaktadır. Demirbatır'ın (2001: 124) da belirttiği gibi; birçok üniversitede müzik eğitimi alanıyla ilgili lisansüstü programlar açılmıştır ve bu alandaki lisansüstü programlara ait araştırmaların oldukça geniş boyutlara ulaştığı gözlenmektedir. Müzik öğretmenliği eğitimi sürecini konu alan tezler, bir başka deyişle müzik öğretmenliği lisans programını ele alantezler de müzik eğitiminin diğer boyutlarındaki araştırmalara ek olarak var olan sorunları belirleyerek, bu sorunlara çözüm üretmektedir. Ancak bu tezlerin özellikle son yıllarda nicel olarak çok sayıda olması yeni araştırma yapacak olanların tezlerdeki genel konu eğilimlerini belirlemeleri açısından zorluk yarabilmektedir. Karadağ (2009: 76) bir alanla ilgili yapılmış bilimsel tezlerin analiz edilmesi o konunun derinliği ve yaygınlığı hakkında bilgiler verebilir, incelenen alanın genel görünümünü ortaya çıkarabilir, şeklinde görüş belirtmektedir.

Bu araştırmada 2010-2017 arasındaki yıllarda müzik öğretmenliği eğitimi süreci kapsamında yayımlanmış lisansüstü tezlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu inceleme doğrultusunda yapılan çalışmanın, müzik öğretmenliği programı lisans süreciyle ilgili olarak hazırlanmış olan lisansüstü tez çalışmalarının incelenerek bu alanda yapılan araştırmaların genel çerçevesini ortaya koymak bakımından yararlı olacağı düşünülmektedir. Araştırmada, müzik öğretmenliği lisans programı üzerine yapılan lisansüstü tezlerden elde edilen sonuçların bu alanda araştırma yapmak isteyen araştırmacılara, eğitimcilere ve araştırma yapmaya başlayan genç akademisyenler için literatür oluşturmada katkı sağlayacağı ve bir rehber olacağı düşünülmektedir. Müzik öğretmenliği eğitimi süreci konusunda çalışan ve bu alanda yayın yapacak kişilere fikir verecek, özellikle son yıllarda müzik öğretmenliği eğitimi sürecine ilişkin kullanılan araştırma konularının, yöntemlerinin, veri analiz yöntemlerinin bilinmesini sağlayarak yeni yapılacak çalışmalara da ışık tutacaktır. Üstelik araştırmacılara zaman açısından da kolaylıklar sağlayacaktır. Bunun yanı sıra bu tür bir analizin yapılması ve gözler önüne serilmesi ile müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yapılacak olan bundan sonraki araştırmaları yeniliklere yönelteceği konusunda araştırmacılara yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca müzik öğretmenliği eğitimi süreci alanında yapılan çalışmalarda seçilen konu alanları ve alt konu alanlarının belirlenmesiyle, bundan sonra bu alanda çalışma yapacak olan araştırmacıların yeni konu ve alt konu alanlarına yönelmesi beklenmektedir.

Bu doğrultuda bu araştırmanın problem cümlesi “2010-2017 yılları arasında müzik öğretmenliği eğitimi sürecinin lisansüstü tezlerdeki görünümü nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin araştırılmasına yönelik alt problemler aşağıda verilmiştir:

- ✓ Araştırmaların tez türlerine göre dağılımları nasıldır?
- ✓ Araştırmaların yıllara göre dağılımları nasıldır?
- ✓ Araştırmaların araştırmacı cinsiyetine göre dağılımları nasıldır?
- ✓ Araştırmaların danışman unvanına göre dağılımları nasıldır?
- ✓ Araştırmaların yapıldığı coğrafi bölge, il, üniversite ve enstitülere göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Araştırmaların işlemiş olduğu konu dağılımları ve alt konu dağılımları nasıldır?
- ✓ Araştırmaların kullanılan araştırma yöntemine göre dağılımları nasıldır?
- ✓ Araştırmaların seçilen veri toplama araçlarına göre dağılımları nasıldır?
- ✓ Araştırmaların örnekleme ve örneklem büyüklüklerine göre dağılımları nasıldır?

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması konularına yönelik açıklamalar bulunmaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada müzik öğretmenliği eğitim sürecine ilişkin olarak 2010-2017 yılları arasında yayımlanmış olan lisansüstü tezler belirlenen ölçütler çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak durum belirlenmeye çalışılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2010-2017 yılları arasında müzik öğretmenliği eğitimi sürecini konu alan lisansüstü tez çalışmaları oluşturmaktadır. Bu araştırmada çalışma evreninin tamamına ulaşılması

hedeflenmiştir. Ancak bir kısım tez çalışmasının yayımlanmasının kısıtlı olması nedeniyle 142 lisansüstü teze ulaşılabilmektedir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemenin birinci aşamasında çalışma grubunda yer alan lisansüstü tezlerinde tez yayınlama izin formu bulunun tezler YÖK Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı'nın internet erişim sayfasından pdf formatında indirilmiştir. YÖK Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı'nın sayfasında tez yayınlama izin formu bulunmayan tezler ise ilgili üniversitelerin kütüphanelerinde yer alan tez arşiv bölümlerinden, yazarların danışmanlığı aracılığıyla ya da yazarların doğrudan kendisinden elde edilmiştir. Ancak yine de tez çalışmasının yayımlanmasının kısıtlaması olan ve ulaşılamayan tezler mevcuttur.

Çalışma grubunu oluşturan lisansüstü tezlerin analizi için doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Lisansüstü tezler; inceleme ölçütleri olarak belirlenen araştırmacının cinsiyeti, lisansüstü çalışmanın tarihi, düzeyi, danışmanın unvanı, tezin yapılmış olduğu coğrafi bölge ve il, üniversite ve enstitüsü, tezin konu alanı ve alt konu alanları, seçilen yöntem, veri toplama araçları, örneklem ve örneklem büyüklüğü açılarından analiz edilerek frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir. Gruplandırılan bilgilerin dağılımları tablolar halinde sunulmuştur. Araştırma kapsamında geçerliliği sağlamak amacıyla; araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezler okunmuş ve her okumada tezler ayrıntılı olarak işlenmiştir. Daha sonra her lisansüstü tez için tez inceleme formu yoluyla araştırmacının inceleme ölçütleri doğrultusunda kodlama işlemi yapılmıştır. Elde edilen kodlama listeleri yoluyla ikinci ve üçüncü incelemeler yapılmış ve kodlama listeleri uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşüne göre veriler üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Veri seti üzerinde son düzeltmeler yapıldıktan sonra verilerin analiz ve yorumlanmasına geçilmiştir. Bunun yanı sıra araştırma kapsamında elde edilen ham veriler, araştırmadaki inceleme ölçütleri doğrultusunda kodlanmıştır. Kodlama yapılırken ham verilere sadık kalınmıştır. Bu amaçla her lisansüstü tez için, lisansüstü tezlerin ilgili bölümleri ayrıntılı olarak okunmuş ve kodlama listesine aktarılmıştır.

Araştırma kapsamında güvenilirlik çalışmalarını gerçekleştirmek için ise; araştırmada elde edilen ham verilerin analiz edilmesi üç ayrı inceleme ile gerçekleştirilmiştir. Her bir inceleme sonrası elde edilen sonuçlar tez inceleme formlarına ayrı ayrı işlenmiştir, yani her bir tez için tez inceleme formu üç kere doldurulmuştur. Ardından birinci, ikinci ve üçüncü incelemeler sonucunda elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Elde edilen verilerde tutarlılık olduğu tespit edilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın amacını gerçekleştirmeye yönelik olarak yapılan doküman analizleri sonucunda, çalışma grubunu oluşturan lisansüstü tezlerle ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 1. Müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yapılan lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımları

Tez Türü	f	%
Yüksek Lisans	77	54
Doktora	65	46
Toplam	142	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi 2010-2017 yılları arasında müzik öğretmenliği eğitim süreciyle ilgili yayınlanan tezlerin %54'ü (f=77) yüksek lisans, %46'sı (f=65) ise doktora düzeyindedir. Yüksek lisans ve doktora tezlerinin oranı birbirine yakın olmakla birlikte yüksek tezlerinin doktora tezlerinden sayıca fazla olduğu da göze çarpmaktadır. Ancak doktora tezlerinin oranı da sevindirici düzeydedir.

Tablo 2. Müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yapılan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımları

Yıllar	Yüksek Lisans (f)	Yüksek Lisans (%)	Doktora (f)	Doktora (%)	Toplam (f)	Toplam (%)
2010	16	21	15	23	31	22
2011	12	16	11	17	23	16
2012	6	8	9	14	15	11
2013	8	10	9	14	17	12
2014	18	23	14	22	32	23
2015	12	16	2	3	14	10
2016	5	6	4	6	9	6
2017	-	-	1	2	1	0,7
Toplam	77	100	65	100	142	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi 2010-2017 yılları arasında müzik öğretmenliği eğitimi süreci alanında ulaşılan çalışmalardan yüksek lisans düzeyinde en fazla lisansüstü tez 2014 yılında (%23) (f=18), en az tez çalışması ise 2016 yılında (%6) (f=5) yapılmıştır. 2017 yılına dair yüksek lisans tezi görülmemiştir. Doktora tezi olarak en fazla tez çalışması 2010 yılında (%23) (f=15), en az doktora tezi ise 2017 yılında (%2) (f=1) yapılmıştır. Toplam olarak en fazla lisansüstü tez çalışması 2014 yılında (%23) (f=32), en az lisansüstü tez çalışması ise 2017 yılında (%0.7) (f=1) yapılmıştır. Bu durum çalışmanın yapıldığı tarih de göz önüne alınırsa 2017 yılında yapılmış olan tezlerin tamamına erişilemediğini düşündürmektedir.

Tablo 3. Müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yapılan lisansüstü tezlerin araştırmacının cinsiyetine göre dağılımları

Cinsiyet	f	%
Kadın	73	51
Erkek	69	49
Toplam	142	100

Tablo 3’de verildiği gibi, müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yayınlanan tezlerin araştırmacının cinsiyetine göre dağılımına bakıldığında, kadın araştırmacı sayısı 73 (%51) iken, erkek araştırmacı sayısının 69 (%49) olduğu görülmektedir. Bu durum bu konuda çalışmış olan araştırmacıların cinsiyetlerinin oranının eşit olarak görülebileceğini düşündürmektedir.

Tablo 4. Müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yapılan lisansüstü tezlerin danışman unvanına göre dağılımları

Danışman Unvanı	f	%
Profesör	68	48
Yardımcı Doçent	40	28
Doçent	33	23
Doktor	1	1
Toplam	142	100

Tablo 4’de verildiği gibi, 2010-2017 yılları arasında müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yayınlanan tezlerin danışman unvanının dağılımına bakıldığında en fazla lisansüstü tez danışmanlığını profesör (%48) (f=68) unvanlı öğretim üyeleri yaparken, onları sırasıyla yardımcı doçent (%28) (f=40) ve doçent (%23) (f=33) unvanlı öğretim üyelerinin takip ettiği görülmektedir. Buna ek olarak doktor (f=1) unvanlı bir öğretim elemanının da tez çalışmalarında danışman olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yapılan lisansüstü tezlerin coğrafi bölge, tezin yapıldığı il, üniversite ve enstitülere göre dağılımları

Değişkenler	f	%	
Coğrafi Bölge	İç Anadolu Bölgesi	66	46
	Doğu Anadolu Bölgesi	23	16
	Marmara Bölgesi	21	15
	Akdeniz Bölgesi	12	8
	Karadeniz Bölgesi	12	8
	Ege Bölgesi	8	6
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	-	-
Tezin Yapıldığı İl	Ankara	46	32
	İstanbul	19	13
	Konya	12	8
	Burdur	12	8
	Erzurum	11	8
	Malatya	11	8
	Denizli	5	4
	Samsun	4	3
	İzmir	3	2
	Niğde	3	2
	Sivas	3	2
	Bolu	3	2
	Trabzon	3	2
	Eskişehir	1	0,7
	Kayseri	1	0,7

	Tokat	1	0,7	
	Van	1	0,7	
	Bursa	1	0,7	
	Edirne	1	0,7	
	Zonguldak	1	0,7	
Üniversite	Gazi Üniversitesi	46	32	
	Marmara Üniversitesi	19	13	
	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	12	8	
	İnönü Üniversitesi	11	8	
	Atatürk Üniversitesi	11	8	
	Selçuk Üniversitesi	8	7	
	Pamukkale Üniversitesi	5	4	
	Necmettin Erbakan Üniversitesi	4	3	
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	4	3	
	Dokuz Eylül Üniversitesi	3	2	
	Cumhuriyet Üniversitesi	3	2	
	Karadeniz Teknik Üniversitesi	3	2	
	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	3	2	
	Niğde Üniversitesi	2	1	
	Ömer Halisdemir Üniversitesi	1	0,7	
	Anadolu Üniversitesi	1	0,7	
	Ankara Üniversitesi	1	0,7	
	Erciyes Üniversitesi	1	0,7	
	Uludağ Üniversitesi	1	0,7	
	Trakya Üniversitesi	1	0,7	
	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	0,7	
	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	1	0,7	
	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	0,7	
	Enstitü	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	118	83
		Sosyal Bilimler Enstitüsü	22	15
Güzel Sanatlar Enstitüsü		1	0,7	
Fen Bilimleri Enstitüsü		1	0,7	

Tablo 5’de verildiği gibi, 2010-2017 yılları arasında müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yayınlanan tezlerin coğrafi bölgelere göre dağılımına bakıldığında tüm lisansüstü tezlerin yaklaşık yarıya yakın bir kısmının (%46) İç Anadolu Bölgesi’nde yapılmış olduğu görülmektedir. Bunu %16 ile Doğu Anadolu Bölgesi ve %15 ile Marmara Bölgesi izlemektedir. Bu durum lisansüstü programları bulunan eski ve köklü üniversitelerin bu bölgelerde olduğunu düşündürmektedir.

2010-2017 yılları arasında müzik öğretmenliği süreciyle ilgili yayınlanan tezlerin illere göre dağılımına bakıldığında %32 ile Ankara en önde gelen ildir. Bunu sırasıyla İstanbul (%13), Konya (%8), Burdur (%8), Erzurum (%8), Malatya (%8) ve diğer iller izlemektedir. Bu durum müzik öğretmenliği lisansüstü eğitiminin bu illerde daha eski ve köklü olduğunu düşündürmektedir.

Müzik öğretmenliği süreciyle ilgili 2010-2017 yılları arasında yayınlanan tezlerin üniversite dağılımına bakıldığında, en fazla tez çalışması yayınlanan üniversite Gazi Üniversitesi (%32) (f=46) olurken, onu sırasıyla Marmara Üniversitesi (%13) (f=19), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (%8) (f=12), İnönü ve Atatürk üniversitelerinin (%8) (f=11) takip ettiği görülmektedir. Bu durum Gazi Üniversitesi’nin müzik öğretmenliği lisansüstü eğitim açısından da en eski kurumlardan biri olduğunu düşündürmektedir. Bunun yanında bu alanda az sayıda ya da sadece bir lisansüstü tez yayınlanan üniversiteler de çok çeşitli olarak tabloda görülmektedir. Bu durum da özellikle günümüze gelindikçe müzik öğretmenliği lisansüstü eğitim programlarının sayıca arttığını ve birçok üniversitenin bünyesinde açıldığını düşündürmektedir.

2010-2017 yılları arasında müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yayınlanan tezlerin enstitülere dağılımına bakıldığında en fazla tez yayınlayan enstitünün Eğitim Bilimleri Enstitüsü (%83) (f= 118) olduğu görülürken, bunun ardından Sosyal Bilimler Enstitüsü (%15) (f= 22)’nün geldiği anlaşılmaktadır.

Tablo 6. Müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yapılan lisansüstü tezlerin konu alanlarına göre dağılımları

Konu Alanı	F	%
Çalgı eğitimi	70	49
Müzik öğretmenliği alan dersleri inceleme ve değerlendirme	21	15
Müzik öğretmeni adaylarının bireysel özellikleri	17	12
Müzik öğretmeni adaylarının alan yeterlikleri	15	11
Ses eğitimi	9	6
Diğer	6	4
Müzik öğretmenliği bölümlerinin genel yapısı	4	3
Toplam	142	100

Müzik öğretmenliği eğitimi süreci kapsamında 2010-2017 yılları arasındaki yayımlanmış lisansüstü tezler incelendiğinde işlenen araştırma konularına bakıldığında 7 farklı konu alanı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular incelendiğinde en fazla seçilen araştırma konu alanlarının; %49'unun çalgı eğitimi, %15'inin müzik öğretmenliği alan dersleri inceleme ve değerlendirme, %12'sinin müzik öğretmeni adaylarının bireysel özellikleri ve %11'inin müzik öğretmeni adaylarının alan yeterliklerinden oluştuğu görülmüştür. Bu konu alanlarına göre seçilen alt konu alanları aşağıdaki tablolarda ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 7. Müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yapılan lisansüstü tezlerin alt konu alanlarına göre dağılımı

Konu Alanı	f	%	
Çalgı Eğitimi	Piyano	26 37	
	Keman	9 13	
	Flüt	8 11	
	Gitar	8 11	
	Viyolonsel	7 10	
	Bireysel çalgı eğitimi	4 6	
	Tüm çalgılar	3 4	
	Bağlama	2 3	
	Saksafon	1 1	
	Klarnet	1 1	
	Yaylı çalgı eğitimi	1 1	
	Toplam	70 100	
	Müzik Öğretmenliği Alan Dersleri İnceleme ve Değerlendirme	Alan eğitimi dersleri	18 86
		Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri	2 10
Genel kültür dersleri		1 5	
Toplam		21 100	
Müzik öğretmeni adaylarının bireysel özellikleri	Kişilik özellikleri	6 35	
	Akademik başarı	4 24	
	Ders çalışma alışkanlıkları	3 18	
	Müzik beğenisi	3 18	
	Boş zamanları değerlendirme	1 6	
	Toplam	17 100	
Müzik öğretmeni adaylarının alan yeterlikleri	Genel Mesleki Yeterlilik	5 33	
	Deşifre yapma	3 20	
	Konser Performansı	2 13	
	Çalgı çalma	1 7	
	Eşlik yapma	1 7	
	Müziksel İşitme Okuma ve Yazma (MİOY)	1 7	
	Disiplinler arası İlişki Kurabilme Becerisi	1 7	
	Form Bilgisi	1 7	
Toplam	15 100		
Ses Eğitimi	Ses eğitiminde performans ve değerlendirilmesi	6 67	
	Ses bozuklukları ve hastalıkları	2 22	
	Şarkı söylemede deşifre	1 11	
	Toplam	9 100	

Diğer	Müzik öğretimi yaklaşımları	2	33
	Müzik teknolojisi	1	17
	Okul öncesi müzik eğitimi	1	17
	KPSS	1	17
	Koro eğitimi	1	17
	Toplam	6	100
Müzik öğretmenliği bölümlerinin genel yapısı	Öğrenci kaynağı açısından	3	75
	Fiziki ortam açısından	1	25
	Toplam	4	100

Tablo 7’de görüldüğü üzere müzik öğretmenliği eğitimi sürecinde, başka bir deyişle müzik öğretmenliği lisans eğitimine yönelik çalgı eğitimi konu alanında 2010-2017 yılları arasında yapılmış olan lisansüstü tezlerin %37 ile piyano çalgısı üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bunu %13 ile keman ve %11 ile flüt ve gitar izlemektedir. Piyano çalgısının üzerinde tez çalışması olarak en fazla çalışılan çalgı olması bu çalgının müzik öğretmenliği eğitimi sürecinde zorunlu olması sonucu olduğunu düşündürmektedir.

Müzik öğretmenliği lisans eğitimine yönelik müzik öğretmenliği alan dersleri inceleme ve değerlendirme konu alanına ilişkin çalışılan lisansüstü tezlerin alt konularının dağılımı görülmektedir. Buna göre alan eğitimi dersleri %86 ile önde gelmektedir. Bu durumun müzik öğretmenliği sürecinde öğretmen adaylarının meslek yaşantıları için vazgeçilmez olan alan bilgisi ve alan yeterliliklerinin önemini vurguladığı düşünülmektedir.

Müzik öğretmenliği eğitimi sürecinde öğrenim görmekte olan müzik öğretmeni adaylarının bireysel özellikleri konu alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin %35’i öğretmen adaylarının kişilik özellikleri üzerinde, %24’ü ise akademik başarıları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu durum öğretmen adaylarının mesleki yaşantılarında kişilik özellikleri ve akademik başarılarının öğretmenlik süreçlerine etkisi açısından oldukça önemli olduğunu vurgular niteliktedir. Ayrıca özellikle müzik öğretmenliği anabilim dallarına gelen öğrencilerin profillerinin önemsendiğini de göstermektedir.

Müzik öğretmenliği lisans eğitimine yönelik müzik öğretmeni adaylarının alan yeterlikleri konu alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin %33’ü genel mesleki yeterlilik üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bunu %20 ile deşifre yapma ve %13 ile konser performansı izlemektedir. Genel mesleki yeterlilik üzerinde daha fazla durulması öğretmen adaylarının öğretmen nitelikleri ve bunun önemi üzerinde durulduğunu düşündürmektedir.

Müzik öğretmenliği lisans eğitimine yönelik ses eğitimi konu alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin %67’si ses eğitiminde performans ve değerlendirilmesi, %22’si ses bozuklukları ve hastalıkları ve %11’i şarkı söylemede deşifre konuları üzerinedir. Buna göre ses eğitimi konu alanında sesin doğru kullanımı, hastalıkları ve performans üzerinde durulduğu düşünülebilir.

Müzik öğretmenliği lisans eğitimine yönelik diğer alt konu alanları müzik öğretimi yaklaşımları (%33), müzik teknolojisi (%17), okul öncesi müzik eğitimi (%17), Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) (%17) ve koro eğitimi (%17)’dir.

Müzik öğretmenliği lisans eğitimine yönelik müzik öğretmenliği bölümlerinin genel yapısı konu alanında yapılmış lisansüstü tezlerin %75’i öğrenci kaynağı açısından, %25’i fiziki ortam açısından bölümleri ele almaktadır. Bu durum özellikle müzik öğretmenliği anabilim dallarının kurumsal niteliklerinin önemsendiğini düşündürmektedir.

Tablo 8. Müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yapılan lisansüstü tezlerde seçilen araştırma yöntemlerinin dağılımı

Araştırma yöntemi	f	%
Nicel	112	79
Karma	26	18
Nitel	4	3
Toplam	142	100

Tablo 8’de verildiği gibi, 2010-2017 yılları arasında müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yayınlanan tezlerin araştırma desenlerinin dağılımlarına bakıldığında en fazla nicel (f=112) araştırma deseninin kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra araştırma desenlerinden nitel (f=4) araştırma deseninin ise en az tercih edilen araştırma deseni olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 9. Müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yapılan lisansüstü tezlerde seçilen veri toplama araçlarının dağılımı

Veri toplama araçları	f	%
Ölçek	54	28
Anket	52	27
Başarı testleri	27	14
Görüşme formu	25	13
Gözlem formu	19	10
Diğer (performans kaygısı envanteri, durumluk-sürekli kaygı envanteri, kişilik testi, problem çözme envanteri...)	15	8
Toplam	192	100

Tablo 9’da verildiği gibi, 2010-2017 yılları arasında müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin kullanılan veri toplama araçlarına göre dağılımına bakıldığında, toplam 192 veri toplama aracı kullanılmıştır. Veri toplama aracı sayısının (f=192), incelenen lisansüstü tez sayısından (f=142) fazla olmasının nedeni, bazı lisansüstü tezlerde birden fazla veri toplama aracının kullanılmasıdır. En çok kullanılan veri toplama araçları sırasıyla ölçek (f=54), anket (f=52) dir. Bunu sırasıyla başarı testleri (f=27), görüşme formu (f=25), gözlem formu (f=19) ve diğer (f=15) kategorisine alınan veri toplama araçları izlemektedir.

Tablo 10. Müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yapılan lisansüstü tezlerde seçilen örneklem grupları ve örneklem büyüklüklerinin dağılımı

Örneklem	f	%
1. sınıf	88	23
2. sınıf	93	24
3. sınıf	103	26
4. sınıf	107	27
Toplam	391	100
1-10 arası	11	8
11-30 arası	39	27
31-100 arası	33	23
101-300 arası	29	20
301-1000 arası	24	17
1000’den fazla	3	2
Belirtilmemiş	3	2
Toplam	142	100

Tablo 10’da verildiği gibi, 2010-2017 yılları arasında müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yayınlanan tezlerin örneklemelerinin dağılımına bakıldığında, en çok son sınıf (4. sınıf) (f=107) öğrencilerinin yer aldığı görülürken, bunu sırasıyla 3. sınıf (f=103) ve 2. sınıf (f=93) öğrencilerinin takip ettiği belirlenmiştir. 1. sınıf öğrencilerinin (f=88) ise en az tercih edilen grup olduğu anlaşılmaktadır. Örneklem büyüklüklerine bakıldığında ise; %27 ile 11-30 öğrenci ve %23 ile 31-100 öğrenci sayısı bulunan gruplarla çalışıldığı görülmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Türkiye’de müzik eğitimi alanında müzik öğretmenliği eğitim sürecinin 2010-2017 yılları arasında lisansüstü tez çalışmalarına yansımaya durumu ele alınmış, YÖK Tez Merkezi’ne ulaştırılmış ya da üniversitelerin kütüphanelerinin tez arşivi bölümlerinde yer alan yüksek lisans ve doktora tezlerinin; yayın tarihi, lisansüstü düzey, tezin yapılmış olduğu coğrafi bölge, il, üniversite, enstitü, araştırmacının cinsiyeti, danışmanın unvanı, yöntem, örneklem ve örneklem büyüklüğü, kullanılan veri toplama araçları, çalışılan konu alanları ve alt konu alanları açılarından dağılımları incelenmiştir. Çalışmanın veri kaynağını oluşturan yayımlanmış 142 lisansüstü tez ile ilgili veriler frekans ve yüzde analizi kullanılarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Bütün bunlara göre elde edilen bulgular aşağıda tartışılmıştır.

Araştırmada 2010-2017 yılları arasında müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin incelenmesi sonucu tez çalışmalarının büyük çoğunlukla 2010 (%22) ve 2014 (%23) yıllarında yapılmış olduğu belirlenmiştir. Tezlerin yapıldığı coğrafi bölge ve il dağılımlarına bakıldığında ise karşımıza en çok %66 ile İç Anadolu Bölgesi ve bununla paralel olarak %46 ile de Ankara ili çıkmaktadır. Bu bulgu müzik eğitimi alanlarından biri olan çalgı eğitimi ile ilgili yapılmış olan lisansüstü tezlerin incelenmesi konulu çalışmalardaki bulgular ile de örtüşmektedir (Yapalı, 2015:38; Dağdeviren, 2017: 32; Arıca, 2015: 332).

Ele alınan tez çalışmalarının konu dağılımına bakıldığında çalgı eğitimi, müzik öğretmenliği alan dersleri inceleme ve değerlendirme, müzik öğretmeni adaylarının bireysel özellikleri ve müzik öğretmeni adaylarının alan yeterlikleri gibi başlıklar altında toplanan, lisans eğitimindeki dersleri konu alan ve öğrencilerin genel durumlarını ifade eden çalışmalar olduğu göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra 2010-2017 yılları arasında yapılmış müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili lisansüstü tezlerde en fazla (%49) çalgı eğitiminin çalışılmış olduğu görülmektedir. Performansa dayalı olan ve Yöndem'in de (2016: 2569) belirttiği gibi bireylerin müziğin etkili gücünü kullanabildiği, müzik sanatındaki incelikleri öğrendiği ve duyarlılık kazandığı çalgı eğitiminin lisansüstü çalışmalarda sıklıkla ele alınan bir konu olması beklenen bir durumdur. Buna ek olarak müzik öğretmenliği alan dersleri inceleme ve değerlendirme konu alanı içerisinde ele alınan alt konu başlıklarının alan eğitimi dersleri, öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ve genel kültür dersleri olması yine istenen ve beklenen bir durum olarak yorumlanabilir. Çünkü Akbulut'un da (2006: 25) değindiği gibi, müzik öğretmenliğinin mesleki niteliklerini genel kültür, alan bilgisi, pedagojik formasyon ve iletişim becerileri oluşturur. Bu niteliklerden birinin eksikliği veya olmayışı, bir bakıma müzik öğretmenliğindeki mesleki niteliklerden önemli bir boyutun eksik kalması anlamına gelir. Etkili bir müzik öğretmeni, mesleki nitelikleri oluşturan bu boyutlara yeterli düzeyde sahip olmalıdır.

Araştırmada nicel yöntemlerin (%79) ağırlıklı olarak kullanıldığı, bunu karma araştırmaların (%18) takip ettiği, nitel yöntemlerin (%3) ise çok az olduğu gözlenmiştir. Dolayısıyla nicel araştırma kategorisinde bulunan çalışmaların çoğunlukta (%79) olduğu ortadadır. Nicel araştırmanın temel çalışma prensibi elde edilen bulguların bir şekilde sayısal değerlerle ifade edilmesi ve ölçülebilmesi şeklindedir. Nitel araştırmalar ise, çalışmanın doğal ortamında, yorumlayıcı formatta ve bütüncül olarak gerçekleşmekte ve araştırma sonuçları daha eksiksiz olarak ve çoklu şekillerde de ele alınmaktadır. Karma çalışmalar ise nitel ve nicel çalışma verilerinin tek bir çalışmada ele alınarak farklı veri kaynaklarının birbirine dönüştürülüp doğrulandığı çalışmalardır (Creswell, 2003; Akt. Çiltaş, Güler ve Sözbilir, 2010: 572). Araştırma bulgularında da görüldüğü üzere müzik öğretmenliği eğitimi sürecini konu alan lisansüstü araştırmalarda karma ve nitel çalışmalar çok sınırlı sayıdadır. Bu sonuç müzik öğretmenliği eğitimi süreci ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmalarda, müzik öğretmenliği lisans eğitiminin belirli konu ve kavramlar bazında incelendiğini düşündürmektedir. Yapılan çalışmalar çoğunlukla durum tespiti tarzında olup, betimsel çalışmaların eğilim gösterdiği, müzik öğretmenliği eğitimi sürecine yönelik genel bir durumu ortaya koyan çalışmalar olduğu görülmüştür.

Veri toplama aracı olarak ölçek (%28) ve anketlerin (%27) ön planda olması nicel çalışmaların ağırlıklı olması sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra araştırmalarda kullanılan örneklem büyüklüğünün 11-30 (%27) ve 31-100 (%23) arasında yoğunlukta olduğu saptanmıştır.

Araştırmada tespit edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler getirilebilir:

- ✓ Müzik öğretmenliği eğitimi süreci lisansüstü tezlerde ele alınırken konu alanı olarak en fazla çalgı eğitimi çalışılmıştır. Çalgı eğitiminin yanı sıra araştırmacılar müzik öğretmenliği eğitimi sürecinde etkili olabilecek farklı konu alanlarında çalışarak literatüre katkı sağlayabilirler.
- ✓ Müzik öğretmenliği eğitimi sürecini ele alan lisansüstü çalışmalarda daha çok nicel araştırmalar yer almaktadır. Araştırmaların daha derin olarak yapılabilmesi için müzik öğretmenliği eğitimi sürecini konu alan lisansüstü çalışmalarda daha fazla nitel ve karma yöntemlerin seçildiği araştırmalar yer verilmelidir. Böylece ülkemizde yapılan müzik öğretmenliği eğitimi sürecini konu alan lisansüstü çalışmalar da derinlik kazanacaktır.
- ✓ Müzik öğretmenliği eğitimi sürecini konu alan çalışmalarda tek bir veri toplama aracı üzerinde yığılmamalı, araştırmacılar birden fazla veri toplama aracı kullanarak daha zengin ve tutarlı veri seti elde etmelidirler. Böylelikle bu alanda yapılan lisansüstü araştırmaların geçerliliği ve güvenilirliği artacaktır.
- ✓ Bu tür araştırmalar araştırmacıların lisansüstü tez konularını belirlerken yapılmış olan çalışmaların var olan durum tablosunu görebilmelerini ve özgün konu seçmelerini sağlayacağından belirli periyotlarla tekrarlanmalıdır.
- ✓ Tezlerde uygulanan veri analizlerinden (betimsel, kestirimsel, içerik analizi gibi) hangileriyle çalışıldığı ayrıntılı olarak ele alınıp incelenebilir.
- ✓ Bu tür bir çalışmanın müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili yayınlanmış ulusal ve uluslararası düzeyde makale ve bildiri çalışmalarını da kapsayacak şekilde genişletilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Böylece müzik öğretmenliği eğitimi süreci ile ilgili çalışma yapan araştırmacıların konuyla ilgili araştırma alanlarını ve eğilimlerini görebilmeleri, ilerideki çalışma konu ve yöntem

eğilimleri hakkında tahmin yürütebilmeleri, ülkemizdeki müzik öğretmenliği eğitimi süreciyle ilgili araştırmaların durumunu bir bütün olarak görebilmeleri sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

- Arıca, E. (2015). Türkiye’de Keman Pedagojisi Alanında Hazırlanan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 32 (2), 327-342.
- Çiltaş, A. ; Güler, G. ve Sözbilir, M. (2012). Türkiye’de Matematik Eğitimi Araştırmaları: Bir İçerik Analizi Çalışması. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12 (1), 565-580.
- Dağdeviren, M. H. (2017). Türkiye’de Okul Öncesi Müzik Eğitimi Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi (1993-2016). Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Demirbatır, E. (2001). Müzik Alanı Yüksek Lisans, Doktora ve Sanatta Yeterlik Tez Bibliyografyası. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 14, No: 1, 341-352.
- Irmak, A. (2015). Orff-Schulwerk Metodu Hakkında Yapılmış Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Karadağ, E. (2009). Eğitim Bilimleri Alanında Yapılmış Doktora Tezlerinin Tematik Açıdan İncelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Cilt 10, Sayı 3, 75-87.
- Karasar, N. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler. (18. Basım) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2008). Nitel Araştırma Yöntemleri. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yöndem, S. (2016). Müzik Eğitiminde Çalgı Topluluklarının Önemi ve İşleyişi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16 (İpekyolu Özel Sayısı), 2568-2579.